

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

21. De Testibus cogendis, vel non.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

ei aliquâ infamiâ requiruntur, ut condem-
nari possit. *c. Praesul 2. causâ 2. quest. 4.*
Quod Vallent. *de Probat. §. 2. n. 3.* etiam
ad Presbyterum, Diaconum, vel Subdia-
conum non Cardinalem extendit. De con-
suetudine autem aliud hodie servari, in
comperto est, licet extra dubium sit, per-
fectiores, & pleniores probationes deside-
rari contra Clericos, maximè ubi agitur
de illorum fama. *Clar. in Pract. crim. q. 66.*
num. 5.

70 Dico III. Testes singulares, qui scilicet
aut contraria, aut diversa de uno eodém-
que facto deponunt, ut puta de diversa
persona, re, causa, tempore, loco, &
circumstantia, non probant, neque ad
probationem plenam conjunguntur. *c. 9.*
& ibi Gloss. in V. singulares de Probat.
c. 23. y. contra legati verò de Elect.

71 Est tamen hic distinguendum inter sin-
gularitatem obstativam seu adversativam,
diversificativam, & cumulativam, seu ad-
miniculativam. *Obstativa* dicitur, si tes-
tium dicta & depositiones inter se repu-
gnent; ut si unus dicat, Titium Calendis
Julii occisum esse, alter verò deponat, occi-
sum esse Calendis Augusti. *Diversifica-*
tiva est, si testes attestentur de factis sibi
invicem non contrariis, sed diversis, & ni-
hil se invicem juvantibus; ut si unus testis
asserat, mutuam esse datum tali die, &
loco, alter verò contendat, datum esse alio
loco & tempore. *Cumulativa* appellatur,
si testes deponant de actibus diversis, se-
mutuò tamen adjuvantibus ad probandum
id, de quo quæritur; ut si unus testetur,
Cajam tibi mutuò promisisse matrimo-
nium, alter, illam à te accepisse annulum &c.
Porro testes singulares singularitate obsta-
tiva, nec semiplenè, sed planè nihil pro-
bant ob contrarietatem & repugnantiam;
quæ redolet falsitatem. *d. c. 9. de Probat.*

Alexand. consil. 94. num. 2. l. 6. Testes
singulares singularitate diversificativa non
probant plenè, probant tamen quandoque
semiplenè, & sufficiunt ad inquirendum,
& torquendum reum, præsertim in crimi-
ne hæresis. *Mascard. lib. 2. conclus. 856.*
num. 22. Denique testes singulares sin-
gularitate cumulativa, seu adminiculativa
ad minimum semiplenè: plerumque plùs,
quàm semiplenè, ita ut fiat locus juramento
suppletorio: imò sæpe in causis maximè
civilibus etiam plenè probant. *arg. l. 16.*
C. de Pœnis. Panorm. in c. 27. num. 11. h. t.
Gail. lib. 2. observ. 66. num. 11. & 12. ubi
tradit, satis probari possessionem jurisdic-
tionis, juris decimandi, aut venandi, si
unus testis deponat de uno actu, alius de
alio.

TITULUS XXI.

De Testibus cogendis, vel non.

SUMMARI A.

1. Quid sit testium coactio?
2. Per quos. 3. Usque 10. Qui testes. 10. In qui-
bus causis. 11. Quibus mediis. 12. Et cur cogi
possint ad ferendum testimonium?
13. Quæ sit pœna recusantis testificari?

TEstes evocati ad Judicium comparere
tenentur, alioquin cogi possunt; de
qua coactione in præsentis tit.

§. I.

Definitur coactio testium, quòd sit re-
medium juris, quo testes, qui à testimonio
proferendo odiò, gratiâ, vel timore se sub-
trahunt, testimonium dicere compellun-
tur. *Colligitur ex c. 1. 3. 6. 9. & penult.*
hoc tit.

§. II.

Causa efficiens hujus coactionis est Ju-
dex

dex, qui testes ad ferendum testimonium invitos cogit. Cogere autem potest non solum Judex ordinarius, sed etiam delegatus. arg. c. 1. & s. de Offic. deleg. Farinac. q. 78. n. 23. non verò arbiter: quia is jurisdictione caret, virtute cujus testes compellat, sed solam notionem sibi commissam habet. l. ait prator s. in pr. ff. de Rejudic. Mascard. de Probat. hb. 1. quest. 5. num. 59.

§. III.

3 *Subiectum* hujus coactionis sunt testes, qui testimonium dicere coguntur. Et quidem cogi possunt omnes, nisi expressè privilegiati reperiantur. c. 1. & passim h. t. l. 19. C. de Testib. l. 8. ff. Eod. atque hoc procedit, etiam si quis jurasset, se nolle contra alium testimonium dicere. c. 4. h. t. tale siquidem juramentum, utpote contra bonos mores, atque in præjudicium & detrimentum Reipublicæ tendens, validum & obligatorium non foret.

4 Personæ privilegiatæ, quibus invitæ denuntiare testimonium non licet plures occurrunt. I. Enim nequeunt compelli Parentes ad testificandum contra liberos, & econtra; imò nec volentes admitti debent. l. parentes 6. junctâ Glossâ V. adversus C. de Testib. ubi sub nomine Parentum & liberorum veniunt omnes ascendentes & descendentes in infinitum in paterna, & materna linea secundum Glossam.

5 II. Lege Juliâ judiciorum publicorum cavetur, ne invito denuntietur, ut testimonium litis dicat adversus socerum, generum, vitricum, privignum, sobrinum, sobrinam, sobrino natum, eosve, qui priore gradu sunt, item ne liberto ipsius, liberorum ejus, parentum, viri, uxoris. Item Patroni, Patronæ: & ne Patroni, Patronæ adversus liberos, neque liberti adversus Patronum cogantur testimonium

dicere. Text. in l. 4. ff. de Testib. Imò nec sponsus filia contra sponsam patrem. l. 5. ff. Eod. nec uxor contra maritum, aut vice versa. Pirrhing. h. t. n. 23.

III. Juxta l. 8. ff. de Testib. inviti testimonium dicere non coguntur senes, qui sunt majores 70. annis; valetudinarii, qui morbo detinentur; milites, qui in expeditione sunt; vel qui cum Magistratu Reipublicæ causâ absunt; & generaliter omnes personæ, quæ quomodocunque, vel qualitercunque sive ratione officii, sive aliunde ad Judicem venire impediuntur; quales fortè sunt ii, qui propter religionem loco se movere non possunt, de quibus l. 2. ff. de injus voc. aut qui manibus & compedibus victi, vel qui in publico sine dedecore comparere non possunt. l. 10. ff. ex quib. caus. major. sicut & illi, quibus producens viaticum sive sumptus ad iter necessarios non suppeditat per c. 11. §. penult. de Rescript. in 6. l. 11. & 16. C. de Testib. Interim ad senes, & valetudinarios Notarius ad domum mitti potest, qui eos ibidem examinet. Panorm. in c. 8. Eod. num. 7. ubi tamen addit, quòd si aliunde testimonium, & probationum copia suppetat, majores 70. annis cogi nequeant ad testificandum.

IV. Ad testimonium dicendum, vel jurandum præstandum domo evocari non debent personæ egregiæ. l. 15. ff. de Jur. jur. l. 16. C. de Testib. eæque sive sint Ecclesiasticæ, nempe Cardinales, Episcopi, Abbates &c. sive sæculares, nempe Principes, Electores, Duces, Comites, Barones, & nobiles, maxime si immediatè imperio sint subiecti, aut in aliquo officio dignitatem annexam habente constituti; item Doctores, qui præter gradum in aliquo dignitatis officio sunt, v. g. Cancellarii, & Consilarii Principum, Assessores, &

& Procuratores Camerae Imperialis, Professores. arg. l. un. C. de Professor. Quod ad Licentiatos quoque extendi potest, ut qui in materia favorabili habentur pro Doctoribus, ut tradit Clariss. Herman. Hermes in Fascic. jur. publ. c. 37. n. 166. & post eum Johann Dietrich Fregismont/inerudito suo discursu de Doctorum dignitate, nobilitate, privil. & praem. cap. 6. n. 27. & 28.

V. Clerici & Religiosi non possunt adigi a Jure Laico ad testificandum in quacunque causa sive civili, sive criminali. c. statutum 38. causa 2. q. 6. quia cogere testimonium dicere est actus jurisdictionis, quae deficit in Laico respectu Clericorum. Quin neque, ut coram ordinario Ecclesiastico contra suam Ecclesiam, quae iis instar matris est, deponant, facile compellendi sunt nisi in defectum aliarum probationum arg. d. l. 4. ff. de Testib. Panorm. in c. 12. n. 2. Eod.

VI. Testes synodales, id est, publice coram Ordinario testantes, postquam testimonium tulerunt super causa matrimonii, vel alia, deinde autem talis causa delegetur alicui Judici, non possunt cogi, ut coram eo rursus testentur in eadem causa; nisi Judex causam cognoscere nequiret, vel novus articulus quaestionis emergeret. c. praetera 7. h. t. & ibi Pirrhing. n. 26. & seq.

Ceterum si ob defectum aliorum testimonium veritas occulta aliter indagari, & haberi nequeat, pleraque exemptae & privilegiatae personae adigi possunt ad perhibendum testimonium, ita postulante publica utilitate, & favore eruenda veritatis. adeo ut in Clericis quoque receptum sit, ut, licet ad testificandum in causis Laicorum compelli nequeant, tamen deficientibus aliunde probationibus, cessante eorum

privilegio, vel coram suo Jure Ecclesiastico, vel ex commissione ejus coram alio etiam Jure saeculari testificari cogantur. c. quanquam 2. & ibi Gloss. causa 14. q. 2. Gail. 1. observ. 100. n. 15. & 16.

§. IV.

Materia, seu objectum coactionis testimonium sunt causae tum Ecclesiasticae, tum saeculares; tum civiles, tum criminales, saltem civiliter intentatae.

Celebris controversa est: possintne testes cogi ad dicendum testimonium in causis criminalibus, quando criminaliter, & directe ad vindictam publicam agitur?

Negat Panormit. in c. 1. n. 6. h. t. Pirrhing. n. 11. Farinac. tract. de Testib. q. 78. n. 115. & eo teste communis Canonistarum. Quibus suffragatur primo c. 3. h. t. ubi generaliter testes dicuntur monendi, non vero cogendi ad testimonium ferendum. Secundo c. 10. Eod. ubi dicuntur cogendi testes, praeterquam super criminibus. Tertio l. post legatum 5. §. his vero. 10. ff. de his, qui mi indign. ubi cavetur, his qui intentionem accusatoris testimonio suo juvaverunt, legati actionem denegari ut indignis. Unde videtur, ipsum legatum cogi non potuisse testimonium dicere in causa criminali: alias enim, si compulsus diceret, legato non privaretur per d. l. post legatum §. advocatum 13.

Affirmat Hostiens. in Summa n. 2. h. t. Zoësius n. 2. Eod. & plures alii propter textus in c. 4. h. t. ubi in crimine simoniae & adulterii: in c. 8. & 9. Eod. ubi in crimine falsi: in c. fin. Eod. ubi in crimine conspiracyonis testes testificari coguntur. Deinde de jure civili certum est, in causa criminali testibus invitatis testimonium imponi. l. 16. l. penult. C. de Testib. ergo etiam de Jure Canonico: neque enim sine textu expresso inter jus utrumque divortium in-

D d d

du-

ducendum arg. c. 1. de N. O. N. Et huic sententiae tum praefertim accedo, quando crimen foret perniciosum Reipublicae per d. c. fin. h. t. quo jubentur compelli testes ad testificandum in crimine pernicioso conjugationis subditorum contra Praelatum: ex ea ratione, quia expedit Reipublicae, ne hujusmodi crimina maneant impunita. c. ut fama 35. de Sentent. excommunicat.

Neque refragantur jura in contrarium allegata. Nam d. c. 3. h. t. intelligi debet, quod ab initio testes non statim cogendi sint, sed prius admonendi; postea vero, si admonitioni non pareant, primum cogi debeant, ut ibidem explicat Glossa, & expressè habetur in in e. 1. Eod. Ad c. 9. h. t. respondet Zocf. h. t. n. 3. ibi agi de lite inchoata per Procuratores, qui de jure communi in criminalibus non admittuntur c. 5. de Procuratorib. consequenter de crimine nihil movere possunt, sicque nec testes propterea recipi, multò minus cogi. Ad L. post legatum §. §. 10. ff. de his, qui ut indigni. dico, ferre testimonium in causis criminalibus quidem necessarium esse, sed non semper; justa enim ex causa testimonium detrectari potest, ut accidit, si quis vocetur, ut testimonium dicat contra personas expressas in l. 4. ff. de Testib. Eadem causâ excusari potest legatarius, ne cogatur testimonium dicere adversus testatorem, à quo legatum accepit; proinde si testimonium dixit, meritò repellitur ut indignus à legato.

§. V.

II *Forma coactionis testium stat in modo & mediis, quibus coguntur ferre testimonium. Coguntur verò à Judice Ecclesiastico per suspensionem, interdictum, excommunicationem, aut depositionem, vel degradationem. c. 1. 2. & 5. h. t. Val-*

lens. n. 2. A Judice saeculari autem per interdictionem multarum, vel captis pignoriis: item per confiscationem bonorum: item per bannum. Sed an per carcerationem? & si testis fuit impeditus comparere, an excusetur à poena excommunicationis sibi comminata? vid. Farinac. d. q. 78. n. 36. & seq. Illud tantum addo, quod testes praecise, & ex abrupto compelli non sint, sed necesse sit, ut praecedat monitio d. c. 1. h. t. Gail. lib. 1. observ. 109. n. 3. & 10.

§. VI.

Finis hujus coactionis est, ne veritas occultetur. d. c. 1. h. t. ne pro defectu testimonium pereat justitia. c. fin. Eod. & ne malus ut bonus aestimetur. c. quanquam 1. causa 14. q. 2.

§. VII.

Effectus hujus coactionis stat in poena ejus, qui testificari recusat; de qua consule potissimum stylum cujuslibet tribunalis, & Monticel. trad. tom. 4. fol. 279. col. 4.

TITULUS XXII.

De Fide Instrumentorum.

SUMMARIA.

1. 2. 3. *Instrumentum quid? 4. usque 19. & quod duplex?*
 19. *usque 23. Qua ex parte Notarii requiratur ad confectioem instrumenti?*
 23. usque 29. *De quibus instrumentum fieri nequeat?*
 29. usque 35. *Traditur modus conficiendi, & producendi instrumenta.*
 35. *Finis instrumenti.*
 36. usque 47. *Quam fidem instrumenta publica?*
 47. usque 56. *Quam privata faciunt?*
 56. & seqq. *quibus modis instrumenta impugnentur?*

Altera species probationis constat instrumentis.

§. I.

Instrumentum ab instruendo derivatur